

Sygn. akt IV Ca 552/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący SSO Mariusz Struski

Sędziowie SO: Dorota Curzydło (spr.), Elżbieta Jaroszewicz

Protokolant: Kamila Wiśniewska

po rozpoznaniu w dniu 4 kwietnia 2014 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. Ż.

przeciwko D. M.

o podwyższenie alimentów

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Rejonowego
w Słupsku z dnia 19 września 2013r., sygn. akt XVII RC 187/13

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) w punkcie 1 (pierwszym) podwyższa zasądzoną w nim od pozwanego D. M. na rzecz powódki Z. Ż. kwotę alimentów z 400 zł miesięcznie do kwoty po 600 (sześćset) zł miesięcznie,

b) eliminuje punkt 2 (drugi),

c) punktowi 3 (trzeciemu) nadaje oznaczenie 2 (drugi),

a punktowi 4 (czwartemu) - 3 (trzeci),

2. nie obciąża pozwanego kosztami postępowania apelacyjnego.

Sygn. IV Ca 552/13

UZASADNIENIE

K. Ż. (1) matka małoletniej powódki Z. Ż., wystąpiła w imieniu córki przeciwko pozwanemu D. M., o podwyższenie należnych małoletniej alimentów z kwoty po 300 zł miesięcznie do kwoty po 600 zł miesięcznie. Żądanie uzasadniła zwiększonymi potrzebami dziecka.

Pozwany D. M. wniósł o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 19 września 2013 roku Sąd Rejonowy w Słupsku XVII Zamiejscowy Wydział Rodzinny i Nieletnich z siedzibą w Miastku podwyższył alimenty, ustalone ugodą zawartą przed Sądem Rejonowym w Miastku w dniu 29 sierpnia 2011 roku w sprawie III RC 107/11 - należne od pozwanego D. M. na rzecz małoletniej powódki Z. Ż. - z kwoty po 300 zł miesięcznie do kwoty po 400 zł miesięcznie, ustalając ich płatność z góry do dnia 30 każdego miesiąca do rąk

matki małoletniej powódki - K. Ż. (2) - poczynając od dnia 27 czerwca 2013 roku (punkt 1 sentencji). W pozostałym zakresie powództwo zostało oddalone (punkt 2 sentencji), a rozstrzygnięciu zawartemu w punkcie 1 wyroku nadano rygor natychmiastowej wykonalności (punkt 3 sentencji). Nadto Sąd postanowił nie obciążać pozwanego kosztami sądowymi (punkt 4 sentencji).

Powyższe orzeczenie zostało oparte na następujących ustaleniach. Ugodą zawartą przed Sądem Rejonowym w Miastku w dniu 29 sierpnia 2011 roku w sprawie III RC 107/11, ustalono alimenty od D. M. na rzecz małoletniej Z. K. (obecnie Ż.) w kwocie po 300 zł miesięcznie.

Z. Ż. obecnie ma ukończone 5 lat i uczęszcza do „zerówki”. Koszt pobytu dziecka w placówce wynosi około 200 zł miesięcznie. Ponadto wydatki na książki dla małoletniej wyniosły około 150 zł. Od urodzenia cierpi ona na toksoplazmozę. Występuje u niej niedowidzenie oraz duży zez obu oczu, co wymaga operacji. Schorzenia te nie generują aktualnie dodatkowych wydatków. Ponadto małoletnia ma słabo wykształcony układ odpornościowy, co powoduje, iż często zapada na różne infekcje.

Od czerwca 2011 roku K. Ż. (2) pozostaje w związku małżeńskim. Ponadto ma także na utrzymaniu drugą córkę w wieku 10 lat, na którą otrzymuje alimenty w kwocie 400 zł miesięcznie. Z uwagi na to, iż także jej druga córka jest dzieckiem chorym, jeździ ona z nią dwa razy w miesiącu do poradni specjalistycznych do G. i S..

Z uwagi na schorzenia na jakie cierpią obie córki, K. Ż. (2) pobiera na nie świadczenia pielęgnacyjne. Otrzymuje ona również na dzieci zasiłki rodzinne. Łączna wysokość wpływów pobieranych w związku z tym przez K. Ż. (2) wynosi około 1.000-1.100 zł miesięcznie.

K. Ż. (2) nie pracuje. Oprócz świadczeń pobieranych na dzieci nie ma innych źródeł dochodu. Z kolei jej mąż aktualnie również nie pracuje. Pobiera zasiłek dla bezrobotnych. Kwota, którą otrzymuje po potrąceniach alimentów na rzecz swoich 2 pozamałżeńskich dzieci, wynosi 220 zł miesięcznie.

K. Ż. (2) wraz z mężem i dziećmi zamieszkują w mieszkaniu stanowiącym jej wyłączną własność. Na zakup mieszkania K. Ż. (2) zaciągnęła kredyt hipoteczny, a jego miesięczna rata wynosi 1.500 zł. Nie spłaca ona jednak rat kredytowych z uwagi na brak wystarczających środków finansowych. Całkowity koszt eksploatacji mieszkania wynosi około 650 zł miesięcznie.

W trakcie ostatniej sprawy alimentacyjnej III RC 107/11, Z. Ż. miała ukończone 3 lata i uczęszczała do przedszkola. Wysokość opłat związanych z pobytem dziecka w placówce kształtował się na zbliżonym poziomie do aktualnie wnoszonych. Stan zdrowia dziecka był jednak na tyle zły, iż matka musiała z nim często udawać się na rehabilitację zarówno w M., jak i jeździć do S.. Także ze starszą córką udawała się ona na konsultacje medyczne do G..

Już wówczas K. Ż. (2) zamieszkiwała wraz z mężem i córkami w tym samym mieszkaniu co obecnie. Koszt utrzymania mieszkania kształtował się na zbliżonym poziomie do aktualnego.

Podobnie, jak obecnie nigdzie nie pracowała. Z tytułu rezygnacji z pracy w związku z koniecznością opieki nad córką Z., otrzymywała ona świadczenie pielęgnacyjne w kwocie 520 zł miesięcznie. Nie pobierała jednak na córkę zasiłku rodzinnego.

Ponadto pobierała ona także świadczenia z tytułu opieki nad starszą córką. Z kolei mąż K. Ż. (2), pracował z uposażeniem około 1.000-1.500 zł miesięcznie. Natomiast pozwany D. M. nie ma stałej pracy. Wykonuje prace dorywcze z uposażeniem około 1.000-1.500 zł miesięcznie.

Oprócz córki nie ma on innych dzieci na utrzymaniu. Zamieszkuje wspólnie z konkubinią oraz jej synem w wynajętym mieszkaniu. Z tytułu zamieszkiwania dokłada się on do opłat w wysokości 600 zł miesięcznie. Ponadto posiada on zadłużenie w wysokości około 250.000 zł. z tytułu kredytu zaciągniętego na rozpoczęcie działalności gospodarczej, która jednak nie przyniosła spodziewanych korzyści.

D. M. jest osobą zdrową i nie cierpi na żadne choroby.

W trakcie poprzedniej sprawy alimentacyjnej D. M. także był zarejestrowany, jako osoba bezrobotna, bez prawa do zasiłku. Utrzymując się z prac dorywczych, uzyskiwał dochód zbliżony do obecnego.

Zamieszkiwał wtedy z matką i dziadkami w mieszkaniu stanowiącym własność dziadków. Nie dokładał się on jednak do opłat za mieszkanie. Już wtedy posiadał zadłużenie w związku z nieudaną działalnością gospodarczą.

Oceniając ustalony stan faktyczny przez pryzmat art. 138 k.r.o., art. 133 k.r.o. i art. 135 k.r.o., Sąd I instancji doszedł do wniosku, że w realiach rozpoznawanej sprawy zaistniała zmiana stosunków uzasadniająca podwyższenie wysokości należnych małoletniej powódce alimentów z kwoty 300 zł miesięcznie do kwoty 400 zł miesięcznie.

Wskazał, że od momentu zawarcia ugody w sprawie III RC 107/11 upłynęły 2 lata. Małoletnia Z. Ż. ma obecnie 5 lat i została objęta obowiązkiem przygotowania przedszkolnego. Podniósł, że w okresie wzrastania dzieci, stopniowo następuje zwiększanie się ich usprawiedliwionych potrzeb tak osobistych, jak i związanych z edukacją i wychowaniem. Naturalny rozwój psychofizyczny dziecka powoduje, że usprawiedliwione potrzeby takiej osoby nie mogą ograniczać się tylko do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych takich, jak zapewnienie jedzenia, czy ubrania, ale powinny dotyczyć także potrzeb związanych z rozwojem fizycznym i duchowym oraz edukacją (objęcie małoletniej obowiązkiem realizacji przygotowania przedszkolnego, wynikająca z tego konieczność zakupu niezbędnych książek i przyborów).

Z drugiej strony Sąd Rejonowy zauważył, iż w porównaniu z poprzednią sprawą alimentacyjną polepszył się nieco stan zdrowia małoletniej przez co zmniejszyły się wydatki czynione na jej rehabilitację. Ponadto sam koszt pobytu małoletniej w pałcówce przedszkolnej również nie uległ zmianie.

Analizując zatem sytuację majątkową pozwanego Sąd stwierdził, iż pozostała ona praktycznie na zbliżonym poziomie do tej, która istniała w trakcie ostatniej sprawy alimentacyjnej.

Na mocy art. 333 § 1 pkt.1 k.p.c. w części zasądzonej alimenty nadano wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności.

O kosztach sądowych orzeczono na mocy art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 102 k.p.c.

Strona powodowa zaskarżyła powyższy wyrok apelacją, domagając się jego zmiany poprzez podwyższenie należnych małoletniej alimentów z kwoty 300 zł miesięcznie do kwoty 600 zł miesięcznie. W uzasadnieniu podniosła, iż zasądzona kwota jest nieadekwatna do usprawiedliwionych potrzeb małoletniej i rzeczywistych możliwości majątkowych i zarobkowych pozwanego.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 133 § 1 k.r.o., rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania.

W myśl z kolei art. 135 § 1 k.r.o., zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego.

Jak stanowi art. 138 k.r.o., w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego.

Jednym z podstawowych założeń prawa rodzinnego jest obowiązek wzajemnego wspierania się członków rodziny, skonkretyzowany w przepisach regulujących obowiązek alimentacyjny rodziców względem dziecka. Sam zaś obowiązek alimentacyjny polega na dostarczaniu środków utrzymania, a w razie potrzeby także wychowania. O jego zakresie decydują w każdym przypadku usprawiedliwione potrzeby uprawnionego oraz możliwości zarobkowe zobowiązanego. Zakres tych potrzeb, które winny być przez rodziców zaspakajane, wyznacza treść art. 96 k.r.o., według którego rodzice obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dzieci i przygotowywać je należycie - odpowiednio do ich uzdolnień - do życia w społeczeństwie. Stosownie do tej dyrektywy, rodzice obowiązani są zapewnić dzieciom nie tylko środki na zakup żywności, czy odzieży, ale także na zaspokojenie ich potrzeb kulturalnych i wypoczynku. Zważyć nadto należy, że zgodnie z treścią art. 135 § 1 k.r.o., zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego. Z przepisu tego wypływa wniosek, iż wysokość rat alimentacyjnych jest wypadkową pomiędzy usprawiedliwionymi potrzebami uprawnionego z jednej strony, z drugiej zaś - majątkowymi i zarobkowymi możliwościami zobowiązanego do alimentacji. W razie zaś zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia dotyczącego obowiązku alimentacyjnego. Zmianą stosunków w rozumieniu przepisu art. 138 k.r.o., jest każda zmiana wpływająca na zmniejszenie lub zwiększenie kryteriów opisanych w przepisie art. 135 § 1 kro (zmiana ilościowa i jakościowa), z tym, że zmiana ta musi mieć charakter istotny (H. Haak, „Obowiązek alimentacyjny. Komentarz”, Toruń 1995, str. 139). Innymi słowy chodzi tutaj o istotne zmniejszenie lub zwiększenie możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego do alimentacji albo istotne zwiększenie lub zmniejszenie się usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego, wskutek czego ustalony zakres obowiązku alimentacyjnego wymaga skorygowania przez stosowne zmniejszenie albo zwiększenie wysokości świadczeń alimentacyjnych.

Trzeba w tym miejscu pamiętać, że przez ustawowe określenie "możliwości zarobkowe i majątkowe" rozumieć należy nie tylko zarobki i dochody rzeczywiście uzyskiwane ze swojego majątku, lecz te zarobki i te dochody, które osoba zobowiązana może i powinna uzyskiwać przy dołożeniu należytej staranności i przestrzeganiu zasad prawidłowej gospodarki oraz stosownie do swoich sił umysłowych i fizycznych (Komentarz do art. 128, art. 129, art. 133, art. 135 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Z. Krzemiński – za pośrednictwem Systemu Informacji Prawnej Lex).

Odnosząc powyższe rozważania do realiów przedmiotowej sprawy należy stwierdzić, iż bezsprzecznie od czasu zawarcia ugody w sprawie III RC 107/11, ustalającej wysokość zobowiązania alimentacyjnego między stronami, pojawiły się okoliczności uzasadniające podwyższenie świadczenia alimentacyjnego na rzecz małoletniej Z..

Powódka Z. Ż. miała wówczas 3 lata i uczęszczała do przedszkola. Cierpiała na toksoplazmozę, niedowidzenie oraz duży zez obu gałek ocznych.

Obecnie małoletnia ma ukończone 5 lat i uczęszcza do „zerówki”. Koszt jej pobytu w placówce wynosi około 200 zł miesięcznie. Dodatkowym ciężarem są wydatki na książki i pomoce szkolne. Z. Ż. ma słabo wykształcony układ odpornościowy, co powoduje, iż często zapada na różne infekcje, co z kolei wiąże się z koniecznością zakupu dodatkowych lekarstw. Małoletnia znajduje się pod opieką lekarzy z Akademii Medycznej w G.. Systematycznie, raz w miesiącu poddawana jest tam specjalistycznym zabiegom, przy czym jednostkowy pobyt trwa około 5 dni. Koszt dojazdu do T. i powrotu do M. oscyluje w granicach 150 zł. Dodatkowo w ostatnim czasie powódka przeszła operację oka, mającą na celu zmniejszenie tzw. zez'a i niedowidzenia. W najbliższym czasie prawdopodobnie poddana zostanie kolejnym operacjom. Podczas pobytu w Akademii Medycznej w G. małoletniej towarzyszy matka, która zmuszona jest pokrywać wynikłe stąd dodatkowe koszty.

Matka małoletniej K. Ż. (2) utrzymuje się ze świadczeń socjalnych, które otrzymuje na powódkę i jej starszą siostrę (również wymagającą stałego leczenia) – nie pracuje. Łączna wysokość pobieranych w związku z tym środków, jeszcze na początku roku 2014 oscylowała w 1.000-1.100 zł miesięcznie. Ostatnio jednak została zmniejszona o kwotę około 600 zł, którą K. Ż. (2) otrzymywała w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym (zeznania K. Ż. (2) na rozprawie apelacyjnej). Matka małoletniej nie pracuje. Oprócz świadczeń pobieranych na dzieci nie

ma innych źródeł dochodu. Jej mąż aktualnie również nie pracuje. Pobiera zasiłek dla bezrobotnych. Kwota, którą otrzymuje po potrąceniach alimentów na rzecz swoich 2 pozamałżeńskich dzieci, wynosi 220 zł miesięcznie.

Pozwany D. M. w trakcie poprzedniej sprawy alimentacyjnej był zarejestrowany, jako osoba bezrobotna, bez prawa do zasiłku. Utrzymywał się z prac dorywczych. Zamieszkiwał wtedy z matką i dziadkami w mieszkaniu stanowiącym własność dziadków. Nie dokładał się on jednak do opłat za mieszkanie. Obecnie pracuje („na czarno”), jako kierowca w pizzerii za około 1.100-1.500 zł miesięcznie. Oprócz córki nie ma on innych dzieci na utrzymaniu. Zamieszkuje wspólnie z konkubiną oraz jej synem w wynajętym mieszkaniu. Z tytułu zamieszkiwania dokłada się on do opłat. Jest osobą zdrową i nie cierpi na żadne choroby.

W ocenie Sądu Okręgowego przywołane wyżej okoliczności w pełni uzasadniają ustalenie wysokości świadczenia alimentacyjnego należnego od pozwanego na rzecz powódki na kwotę 600 zł miesięcznie. Kwota ta odpowiada uzasadnionym potrzebom małoletniej oraz możliwościom majątkowym i zarobkowym pozwanego. Uwzględnia przy tym zarówno stopień, w jakim pozwany powinien przyczyniać się do zaspokajania potrzeb córki. Sąd ma również na względzie fakt, iż małoletnia Z. mieszka obecnie z matką i to właśnie na tej ostatniej spoczywa de facto ciężar zaspokajania jego codziennych potrzeb (m.in. gotowanie, pranie, prasowanie, opieka w czasie choroby, zabawa, udział w rehabilitacji). K. Ż. (2) realizuje więc swoje obowiązki alimentacyjne względem córki przede wszystkim poprzez codzienną pracę w domu, troskę o jej wychowanie i leczenie. Z tego też względu ciężar utrzymania powódki w większym zakresie powinien spocząć na pozwanym, który nie utrzymuje kontaktów z małoletnią.

Należy w tym miejscu podkreślić, że koszty utrzymania małoletniej Z., bezsprzecznie przewyższają koszty utrzymania zdrowego dziecka w analogicznym wieku. Nie budzi przy tym wątpliwości fakt, iż stan zdrowia powódki wpływa na znaczne zwiększenie zakresu obowiązków i koniecznych osobistych starań matki małoletniej. Pozwany tymczasem nie przejawia jakiegokolwiek zainteresowania córką.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 sentencji wyroku (punkt 1 sentencji).

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c., mając na uwadze fakt, iż obciążenie pozwanego obowiązkiem ich zwrotu, mogłoby uniemożliwić mu pełną realizację zasądzonego zobowiązania alimentacyjnego (punkt 2 sentencji).